דבי רבי ישמעאל תנא [א]בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה ולתנא דבי ר׳ ישמעאל (א) אם היו תהיה לאיש מאי עביד ליה מוקים לאידך [א]דרבא ורבא האי דתני דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה מיבעי ליה לומר שהבעל מיפר נדרים שבינו לבינה איבעיא להו בעל [ב]מיגז גייז או מקליש קליש היכא קא מיבעיא לן כגון דנדרה מתרין זיתין ושמע ארוס והיפר לה ואכלתנון אי אמרי׳ מיגז גייז לקייא אי אמרינן מקליש קליש איסורא בעלמא הוא מאי תא שמע [ג] [ד]אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל קודם שימות או ששמע (ב) ושתק או ששמע והפר ומת בו ביום זו היא ששנינו [ה]מת הבעל נתרוקנה רשות לאב אבל

רש״י

בין איש לאשתו בין אב לבתו. (ג) ואיש דכתיבי בהאי קרא לא צריכי דאי משום איש לאשתו הרי כבר נאמר למעלה אלא מכאן לנערה המאורסה כו׳ דבין אב ובין איש מפירין נדריה דאיש מיפר חלקו באשתו ואב מיפר חלקו בבתו: (ד)**כדאידך דרבה.** דאמר לקמן (דף ע.) מקיים קודם הויה שניה כו׳: **דברים שבינו לבינה.** כגון שלא אשמש מטתו ושלא אכחול ושלא אתקשט: **מיגז גייז.** מה שהוא מיפר קוצץ החצי של נדר ועוקרו לגמרי וחלק אחר כדקאי קאי עד דאתי אב ומיפר לאותו חלק: **או מקליש קליש.** דהפרתו פשטה בכולי נדר וקלש ליה במעט והנדר קל ממה שהיה עד עכשיו: **כגון שנדרה בשני זיתים.** שלא תאכלם ושמע ארוס והיפר לה חלקו ואכלתן לזיתים: **אי אמרת מיגז גייז.** דכי שמע ארוס ומיפר חלקו הוי נדר מופר דהויא כאילו חלקו באמצע לשנים: **לקיא.** הא איתתא דאכלתן לזיתים משום לאו דלא יחל דכי אכלה להנך תרי זיתים חד הוה מותר בהפרת הארוס דמיגז גייז לנדרה ואידך אסור משום חלק האב דנמצא דאכלה זית שלם באיסור: **ואי אמרת מיקלש קליש.** דאינו חותך לשנים אלא למעט מיקל לה דלא הוי הנדר חמור כדהוה עד השתא הא (ה) כי אכלה הנהו תרי זיתי כיון שהנדר נקלש ומיקל ליה איסורא בעלמא הוא דעבדא ולא לקיא דהנדר אינו גמור: **אימתי אמרו כו׳.** בנערה קא נקט לה מתניתין: **מת הבעל.** כשהוא ארוס: **נתרוקנה רשות לאב.** כאדם שמריק יין מכלי אל כלי כלומר שיצא כל הרשות מן הבעל ובא לרשות האב: **בזמן שלא שמע בעל.** את נדרה קודם שימות דביום שמעו בעינן וליכא: **או ששמע והפר חלקו בו ביום.** ששמע ואפילו שמע ושתק שלא הפר ולא קיים ולא הספיק להראות דעתו עד שמת בו ביום דהואיל ואכתי איכא שהות ביום דאי הוה בעל (ו) מצי מיפר איכא למימר דמיתה גרמה לו דדלמא אי הוה קיים אכתי הוה מיפר לה מיקמי דליעבר יומא ומת בו ביום קאי אשמע ושתק: **זו היא ששנינו.** על כל הני קאי: **מת הבעל נתרוקנה רשות לאב.** והאב עצמו מיפר כולו בזמן שלא היפר הבעל וכן בזמן שהיפר הבעל מוחל האב ומיפר את חלקו כדתנן עלה במתניתין [ע.] בזה יפה כח האב מכח הבעל שהאב מיפר בלא שותפות אבל הבעל אינו מיפר אלא בחיי האב: אבל

ר״ן

דבי רבי ישמעאל תנא בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן לנערה המאורסה שאביה ובעלה מפירין נדריה. דמשמע ליה דבנערה המאורסה איירי מדכתיב בההוא קרא בנעוריה בית אביה ומדסמך אב לבתו בהדי איש משמע דאב ובעל מפירין נדריה: **ולתנא דבי ר׳ ישמעאל אם היו תהיה מאי עביד ליה מוקים ליה לאידך דרבה.** דאמר לקמן (דף ע.) מקיים קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונ׳. ורבנן סבירא להו דתרתי שמעת מינה עיקר קרא לנערה המאורסה דאביה ובעלה מפירין נדריה ותרין הויות לאקושי שניה לראשונה. וכ״ת כיון דתנא דבי רבי ישמעאל כוליה קרא דאם היו תהיה לאקושי הויות מוקי ליה ארוס מיפר בקודמין מנא ליה י״ל דמשמע ליה דלא בעי קרא דנהי דמיעט קודמין גבי בעל היינו משום דליתיה לאב ואין לך בו אלא מעוטו בלבד דוקא בנשואה דלא שייך אב אין בעל מיפר בקודמין אבל ארוס דמיפר בשותפותיה דאב אפילו בקודמין מצי מיפר דלגבי אב ליכא קודמין. החכם הותיק ה״ר שמואל ז״ל: **ורבה הא דתנא דבי רבי ישמעאל מאי עביד ליה.** כלומר קרא דדריש מיניה תנא דבי רבי ישמעאל דרשא דיליה מאי עביד ליה: **לומר שהבעל מיפר דברים שבינו לבינה.** דנדרי עינוי נפש בהדיא כתיבי [במדבר ל] כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש ובין איש לאשתו איצטריכא לדברים שבינו לבינה ולקמן באידך פירקין (דף פא:) מפרש מאי ניהו וקשיא ליה לתנא דבי ר׳ ישמעאל דברים שבינו לבינה מנא ליה ואפשר דתרתי יליף מיניה. וכי היכי דבעל אינו מיפר בנדרי אשתו אלא נדרים שיש בהם עינוי ודברים שבינו לבינה הכי נמי אב אינו מיפר בנדרי בתו אלא אלו בלבד. והכי איתא בספרי [מטות] אין לי אלא בעל שאין מיפר אלא נדרים שבינו לבינה ונדרים שיש בהן עינוי נפש האב מנין הרי אתה דן וכו׳ לא זכיתי לדון תלמוד לומר אלה החוקים וגו׳ בין איש לאשתו בין אב לבתו על כרחין אתה מקיש את האב לבעל מה הבעל אין מיפר אלא דברים שבינו לבינה ונדרים שיש בהם עינוי נפש וכו׳. וגרסינן נמי בירושלמי [פי״א ה״א] כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש אישה יקימנו ואישה יפירנו אין לי אלא נדרים שיש בהן עינוי נפש דברים שבינו לבינה מנין בין איש לאשתו עד כדון כבעל באב מנין מה הבעל אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבינה אף האב אינו מיפר אלא נדרים שיש בהם עינוי נפש ודברים שבינו לבינה. וזה שלא כדברי הר״ם במז״ל שכתב שהאב מיפר כל נדרי בתו: **איבעיא להו בעל מיגז גייז או מקלש קליש.** כלומר ארוס שאינו מיפר אלא בשותפותיה דאב כשמיפר חלקו מיגז גייז כלומר שחותך חצי הנדר לגמרי ומבטלו וחציו האחר נשאר חזק כבתחלה ולא אקליש ליה כלל או מקלש קליש דלא נימא נחתך חצי הנדר אלא מקלש הוא דקליש ליה כוליה נדר. ודקא מיבעיא ליה בארוס ה״ה באב וחד מינייהו נקט: **היכי קמבעיא לן.** כלומר למאי נפקא מינה: **דנדרה מתרין זיתים.** ידועין ואכלתנון לתרוייהו: **אי אמרת מיגז גייז לקיא.** דנהי דבהפרת ארוס פקע איסור דחד זיתא אידך כדקאי קאי ולקיא עליה מיהו כיון דלא ידעינן הי מינייהו קאי באיסוריה לא לקיא עד דאכלה תרוייהו: **ואי אמרת מקלש קליש.** ליכא מלקות דהא קליש ליה כוליה נדרא וליכא אלא איסורא בעלמא. ומקשו הכא למה לי תרין זיתין דנקט דהא בפ׳ שבועות שתים בתרא (שבועות דף כב.) א״ר פפא דבכל שהוא בקונמות לוקה י״ל משום דליכא התם מאן דס״ל דאפי׳ בקונמות לא לקי עד דאיכא כזית נקט לה הכא הכי לרווחא דמילתא א״נ משום שבועה נקט לה °דבכלל נדר שבועה כדאמרינן לעיל [ח.] נדר גדול נדר לאלהי ישראל ובשבועה בפחות מכשיעור ליכא מלקות א״נ דלוקה דקאמר הכא לוקה בקרבן קאמר לענין מעילה דלכ״ע °ליכא קרבן בפחות מכשיעור ואשכחן דכוותיה כדאמרי׳ (ב״מ מג.) ילקה ביתר ובחסר. הרשב״א ז״ל: **תא שמע אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה רשות לאב בזמן שלא שמע הבעל קודם שמת או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת בו ביום.** הא דקתני ומת בו ביום אשמע ושתק קאי דדוקא בו ביום דאכתי לא קיימיה בעל יכול האב להפר אבל מת ביום שלאחריו לא דהא קיימיה בעל דכיון שלא הפר גלי אדעתיה דמינח ניחא ליה הלכך אין האב הכא מכחו יכול להפר אבל שמע והפר אפילו מת ביום שלאחריו יכול להפר דאע״ג דמכי מיית ליה בעל בטלה הפרתו והאב צריך להפר חלק הבעל עם חלקו אפילו הכי כיון שכבר הפר אי אפשר דלהוי גבי בעל כהקמה אע״פ שנתבטלה הפרתו דהא מ״מ גלי אדעתיה דלא ניחא ליה בההוא נדרא ומאי הוה ליה למעבד. וה״נ מוכחא סיפא דקתני אבל

עין משפט נר מצוה

ה א מיי׳ פי״א מהל׳ נדרים הלכה י סמג לאוין רמב טוש״ע י״ד סימן רלד סעיף יח:

תוספות

בין איש לאשתו בין אב לבתו מכאן וכו׳. דמשמע ליה דבאשה אחת מיירי דקאמר דשתי רשויות עליה אב ואישה ואכתי איכא למיפרך ואימא בנשואה נמי מפירין אביה ובעלה ולתרץ כדשנין לעיל מדהכא כתיב בית אישה נדרה דקאמר שאינו מיפר בקודמין והכא לא כתיב ומיפר בקודמין שמע מינה דמשום שותפות דאב הוא דמיפר בקודמין: **ולתנא דבי ר׳ ישמעאל היו תהיה למה לי.** נראה לפרש דלא מגופא דקרא קא בעי דהא איצטריך למימר דמיפר בקודמין אלא פריך מסמיכות דקרא למה לי כי נמי לא סמכם הכתוב ידענו שפיר דאב ובעל צריכין להפר שניהם מקרא דבין איש לאשתו: **מיבעיא ליה לכאידך דרבא.** דדריש לקמן מת הבעל נתרוקנה לרשות האב ומן הסמוכין דריש ליה ואם תאמר והא איצטריך הא דהיו תהיה לגופא דרשא דלעיל שהבעל מיפר מן האירוסין ויש לומר כיון דהוה מצי למכתב היו וכתב תהיה שמע מינה דאתי לומר נתרוקנה רשות לאב: **ורבא.** דדריש ליה מילתיה דלעיל הא דר׳ ישמעאל למה לי לומר שהבעל מיפר בדברים שבינו לבינה וכן בין אב לבתו לומר שיפר האב דברים שבינו לבין בתו דס״ד דאפילו מכל דבר כיון שאינו מפרש שום דבר שהוא מיפר קמ״ל דברים שבינו לבין בתו דוקא (ה)ודברים מעינוי נפש: **איבעיא להו.** ארוס דמיפר בלא אב מיגו גייז מה שמיפר מבטל ומאי הנדר נשאר על עומדו כאשר בתחלה או מיקלש קליש כהפרתו מקליש כל הנדר נתגרע כולו וה״ה דמצי למיבעי מאב אי מיגו גייז או מיקלש קליש בהפרתו כשמיפר בלא בעל: **היכא מיבעיא ליה.** כלומר ונפקא מינה כגון דנדרה מזיתים שאמרה שלא תאכל מכל זיתים אי אמרת מיגו גייז לקייא דמאי הנדר במקומו עומד ונשאר האיסור על העתיד ועובר בבל יחל ואי מיקלש קליש איסור בעלמא דנתגרע כל הנדר ואין כאן אלא איסור בעלמא: **אימתי אמרו מת הבעל נתרוקנה לרשות האב כגון שלא שמע בעל או שמע והפר.** דכיון דבעל לא קיים לה יפר האב אחר מות הבעל אבל אם שמע וקיים בעל או שמע ושתק ומת ביום של אחריו דהוה הקמה אין יכול להפר

מסורת הש״ס

א) [לקמן ע. איתא דרבה ועיין ילקוט רלא], ב) [נזיר יג. כח: לקמן עא:], ג) [תוספ׳ פ״ו] לקמן ע. עב. עח:, ד) [לקמן ע.], ה) צ״ל או דברים,

תורה אור השלם

ו. אֵלֶּה הַחֻקִּים אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָב לְבִתּוֹ בִּנְעֻרֶיהָ בֵּית אָבִיהָ: במדבר ל יז

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ ואם היו: (ב) שם קודם שימות או ששמע והפר או ששמע ושתק ומת בו ביום כצ״ל וכ״ב כך הוא לקמן מתלם דף ע״ב וכן הוא בפירוש: (ג) רש״י ד״ה בין איש וכו׳ לאמו איש ואב דכתיבי בהאי קרא וכו׳ איש לאשתו ואב לבתו הרי כבר נאמר: (ד) ד״ה לאידך דרבה וכו׳ קודמי הויה שניה: (ה) ד״ה ואי אמרת וכו׳ הא איתתא כי אכלה וכו׳ דהנדר אינו חמור הס״ד: (ו) ד״ה או ששמע וכו׳ הוה בעל קיים מצי מיפר:

גליון הש״ס

בהר״ן ד״ה ואי אמרת וכו׳ דבכלל נדר שבועה. עיין לקמן דף פ ע״ב: בא״ד ליכא קרבן בפחות מכשיעור. ק״ל הא לענין קרבן שיעורו בפרוטה ודין מעילה כדאיתא בשבועות דף כב ע״א ולא תליא כלל בכזית וצ״ע:

מוסף רש״י

בעל מיגז גייז כו׳. בעי בבעל והוא הדין לאב, והאי דבעי בבעל חד מנייהו נקט (ראה״ר בשמו). **אימתי אמרו.** נתרוקנה רשות והאב יכול להפר אחר מיתת הבעל, חלקו וחלק הבעל גם כן, אם לא הפר לה הבעל, אבל אם הפר לה הבעל ומת, בהפרת האב חלקו סגי (שם).

פירוש הרא״ש

בין איש לאשתו בין אב לבתו. משמע דבאשה אחת איירי שרשות האב והבעל שולטין עליה ובין שניהם מפירין אבל כל חד לחודיה לא דמשמע שהיא בין שניהם והם שותפין בה ומיהו מצי לאקשויי איתא בנשואה נמי מפירין אביה ובעלה ואיכא לשנויי כדשנינן לעיל מדכתיב בנשואה בית אישה דאין הבעל מיפר בקודמין והכא קרא דבין איש לאשתו לא מיעט קודמין ע״כ משום שותפותיה דאב מכלל דבעל מיפר לחודיה ולכך אינו מיפר בקודמין: **ולתנא דבי רבי ישמעאל ואם היו תהיה לאיש מאי עביד ליה.** מבין איש לאשתו שמעי׳ דבעל ואב מפירין אף בקודמין מדלא מיעט הכא קודמין כמו שמיעט בנשואה: **מוקי ליה לאידך (דרבא) [צ״ל דרבה].** דדריש מיניה לקמן דנתרוקנה רשות לאב (ורבה) [צ״ל ורבא] סבר דתרתי ש״מ מדי״ו דואם שמעינן דעדיפינן קרא להפר שניהם כלו׳ ומדכתיב שתי הויות שמעינן דנתרוקנה רשות לאב: **שהבעל מיפר דברים שבינו לבינה.** דבקרא אחרינא כתיב לענות נפש אישה יקימנו ולא שמעינן שהבעל מיפר אלא נדרי ענוי נפש כגון לא אוכל לא ארחץ ושמעינן מהאי קרא אף דברים שבינו לבינה אפילו אין בהם ענוי נפש כגון שנדרה שלא לעבדו ולשמשו ולפני אב מכלל לנדרי ענוי נפש: **בעל מיגו גייז או מקליש קליש.** ארוס שמפר עם האב מיגו גייז ומסלק חצי הנדר בהפרתו וחצי הנדר נשאר באיסורו: **או מקליש קליש.** ומפיר חצי האיסור מכל הנדר והוא הדין נמי דמתבעיא ליה בהפרת האב אלא חדא מנייהו נקט: **כגון דנדרה מתרין זיתין ואכלתינון לתרוייהו.** א״א מיגו גייז נשאר זית שלם באיסורו ולוקה על אכילתו: **א״א מקליש קליש.** כיון שנקלש והוסר נסתלק המלקות והאי דצריך זית היינו נסתם אבל במפרש אמרינן בפ״ג דשבועות דלוקה עליו בכל שהוא: **בזמן שלא שמע הבעל.** קודם שימות כו׳: **נתרוקנה רשות לאב.** כמו אדם המריק שקו ונותן לחבירו כל מה שהיה בשק כן כח הבעל נשאר ריקן והוריש לאב כל זכות שהיה לו בה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com